

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutam ad caricarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az állatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Segéd-szerkesztő:
KETSKÉS ELEK.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

A halhatatlan igazság.

(St.) Ott függ a gyalázat fáján vértől ázott tagokkal, tövis koszorútól beárnýkolt homlokkal, kékülő ajakkal, megtört szemekkel a legigazabb, legjobb, leghelyesebb, ki maga az igazság, jóság, szentség. Megölte, keresztretützte ut paragrafusai nevében és erejével, szolgálékü bérencei segítségével a hatalom és erőszak. Ez a szörnyeteg, melyről a próféta beszél, emlegetve vasfogait és szarvait, nem tűrhette a szellemi erőknek, az igazságnak s erénynek képviselőjét: nekiment, hogy tönkre tegye, mozgósította napszámósaikat: az áruló tanítványt, a gyáva Pilátust, a kéjenc Heródest, a hitvány főpapokat, a szolgálékü synedriont, a sópredék aljas-szenvedélyeit. E sötét elemek, mint tengerár zugták körül Krisztust s Ő elesett csapásaik alatt. A hatalom és erőszak győzött a szellem és igazság felett, s gunyolódva kiáltott fel keresztjére: há isten fia vagy, szállj le onnan! Aztán ráütötte a sirra rojtos pecsétjét s odaállította öreit, és csend lett: végeztünk veled; látod, mi győztünk, ezt előre tudhattad volna!

És azóta e történet folyton ismétlődik. Az erőszak és a hatalom neki támad a jognak, szellemnek, igazságnak, vasfogaival

megtépi, bérenceivel sirba téteti és paragrafusaiiban a jogtalanságnak súlyos köveit hengeríti a sirra. Hogy az isteni igazság és jog képviselőjét, az Egyházat, kriptába zárhassa, felhasználja az egyházáruló júdasokat, a gyáva pilátusokat, szolgálékü parlamenteket, az aljas szenvedélyeket és mikor győzött, paragrafusainak pecsétjét üti az igazság sirjára, hogy ezzel törvényesítse gazságait.

Azonban a synedrium öröme csak rövidlítő elbizakodottságának volt bizonyossága. Azt hitte, hogy a jogot és erényt örökre sirba lehet zárni. Nem tudta, hogy Krisztus teste nem rothadó hulla, hiszen egyesülvé volt vele az Istenség! Nem telt el 3 nap s Ő kiemelkedett a sir sziklalfalai közül. Hogy is lehetett volna másképp, hiszen Ő az igazság, jog és erény, ezek pedig nem halhatnak meg végleg, mert él az Isten!

Igy volt ez akkor s így lesz mindig. Ahol az igazság sirba fektetik, irjátok rá bátran arra a sirra: feltámadunk! A erőszak nem ülhet végleg a diadál az erény és igazság felett. Nem vonhatja be küzdelmeinek fegyvereit arozda, nem nőheti be sirlapját a moha: mielőtt ezt történhetnék, feltámad. A hatalom basáinak, az efemer sikerek hőseinek s a stréber ju-

dásoknak öröme csakhamar elhervad s föltámad a jog és erkölcsi érzés s elsöpri a nyomorultakat. Hadd ássák tehát a sirt, hadd vezényeljék öreiket, hadd ontás paragrafusait, tényleg csak saját oktalanságuk, jellemtelenségük és szolgáléküségük emlékein dolgozunk. Az utókor homlokukra süti a szégyen bélyegét.

Mi se féljünk addig, míg bennünk Krisztus szelleme él. Csak akkor lennünk hullák, ha e szellem belőlünk eltávoznék. Hullák számára pedig csak az ítélet napján van feltámadás. Sem az erőszak, sem az árulás, sem júdasok, sem pilátusok nem árthatnak nekünk, agyon kiozhatnak, keresztire feszíthetnek bennünket, készen áll számunkra a feltámadás, ha Krisztus igazsághoz, az erényhez, igazsághoz, szóval az ő szelleméhez ragaszkodunk.

UJDONSÁGOK.

— Nagycsütörtök. Az utolsó vacsorának s az Oltáriszénység szerzésének bánatos szép ünnepep ülték ma buzgó szívek, az Udvozító mély-séges szeretének szemlélésébe elmerült lélekkel a katolikus egyház hívei. A mise glóriája után elhallgattak a harangok, el az orgona fenséges hangja, hogy helyet adjanak a mély-séges, csendes

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Kritikai észrevételek egy felolvasáshoz.

Irta: **Dr. Reichardt Tamás.**
(Folytatás.)

De a kereszténység nem érte be az egyenlő emberi méltóság és egyenlő erkölcsi törvény hirdetésével, még többet tett a nő érdekében, mikor ellővölte a polygamiát, mikor fölbonthatatlannak nyilvánította a házasságot és azt szentségi méltóságra emelte.

Majdnem az összes pogány népeknél divott a többnejűség. A rómaiak és görögöknél egyenlőséget találunk ugyan, de ez csak névszerint volt az, valójában többnejűség volt, mert a férfi törvényes neje mellett tarthatott még rabnőket, és erre való jogát a törvény is elismerte. Hogy ez a törvényes nőre mennyire lealázó helyzet volt, azt nem is kell sokat bizonyítani. Mert „míg a nő egészen és kizárólagosan csak egy férfinak adhatta át magát a házasság életre, addig a férfi több nőnek adhatta át magát. A nőnek tehát nem volt teljes joga a férfinak, de megfordítva a férfinak a nőre.” (Cathrein, Erkölcsbölcselet II, 388.)

A kereszténység gyökeresen megszüntette ezt a lealázó helyzetet, mikor isteni Alapítója tanítása szerint örök kárhozattal fenyegette nemcsak azt a férfit, aki feleséget elbocsájtja és mással szövetkezik, hanem még azt is, aki más nőre bűnös tekintetet vet.

A nőnek vált javára a kereszténységnek a házasság fölbonthatatlansága és szentségi jellegeről szóló tana is. Tudom, hogy ez állítással szemben találok magam az egész modern fölfogással, de azért még sem habozom kimondani, hogy a protestantizmus, mikor a házasságot megfosztotta szentségi jellegétől és fölbonthatóvá tette, valamint a modern (ugy nevezett) jogállam, a mikor a polgári házassággal ezt a fölfogást magáévá tette, tulajdonképen hozzájárult a nő lealáztatásához.

Hogy a házasság fölbontásának lehetősége a nőt a férfival szemben méltatlan egyenlőtlenségbe sodorja, arra nézve idözem Cathrein következő szavait, „Míg a nő fiatal, szép és szeretetreméltó, házassági elválas nem egy könnyen fordul elő. Csak ha már a fiatalság bájjait elvesztette, ha már nincs reménye utódokra, vagy ha több gyermek anyja, áll be a veszelj, hogy a férfi őt megunja és töle szabadulni iparkodik: a mire a házassági elválas lehetősége kedvező al-

kalmat nyújt. Mindezen esetekben a férfi nemcsak könnyen megélhet, hanem új házasságot is köthet; de nem így a nő. Reá nézve a legtöbb esetben a házassági elválas megélhetésének és életboldogságának romlása.”

E szavak igazságának illusztrálására számtalan példát szolgáltathat a modern házasságok története.

A kereszténység isteni Alapítója valóban isteni bölcsességéről adott bizonyosságot, mikor a házasságot fölbonthatatlanná tette és szentségi méltóságra emelte; mert ezzel olyan védőfókat emelt, mely egyedül képes a legféltelenebb ösztön, t. i. a nemi ösztönnek utját állani, s azt korlátok közé szorítani. Ezzel a leghatásosabban állta utját a családi élet züllésének, (együttal a társadalmi züllésnek, mert enélkül egészséges társadalmi rend el sem képzelhető) valamint a nő lealáztatásának mert megvöta mindkettőt a szenvedély szeszélyének esélyeitől.

S a kereszténységnek — vagy beszéljünk konkrété az egyháznak — sok fáradságába került míg tanainak érvényt tudott szerezni. Nem egyszer egyházi büntetésekkel és az elleneinktől kigunyolt kiközösítés villámaival kellett megfélemlítenie a durva barbár szenvedélyt, hogy tisztelben tartsa a nő jogait. Egy II. Lothar, egy II.

Papp Károly

székesfehérvári
Városház-tér, 5. szám alatt.
(Bejárát a Megyeház-utcáról.)

Székesfehérvárott

Városház-tér, 5. szám alatt.

(Bejárát a Megyeház-utcáról.)

Mindenmü úri-, női-, gyermek- és egyen-ruhák, menyasszonyi kelengyek, függönyök, végárúk, valamint ágynemü-toll tisztítását elvállalom. — Gyász esetekben a legrövidebb idő alatti kiszolgálást ígerek. 2958 156-151

Mai lapunk 4 oldal.

fájdalomnak, mely az Üdvözítő szenvedései felett kesereg. A székesegyházban a szent misét dr. Városv Gyula megyéspüspök celebrálta teljes segedlettel. Míse alatt áldozott a papság s utána kőmőmenetileg kísérete az Oltáriszentséget vivő püspököt az egyik oldalkápolna oltárához. Ugyancsak szent mise alatt szentelte meg a püspök az olajakat és pedig ez évben a pécsi egyházmegye számára is, melynek ez idő szerint nincs püspöke. A szentelt olajakért dr. Szónyi Géza, pécsi szent-széki jegyző jött városunkba. A székesegyház kórusán e napon szigorúan egyházas korális és gregorián dallamok akkordjai csendültek meg. A székesegyházi énekkar férfitagjai néhány műkedvelő énekessel és a főgymnázium 12 növendékével megerősítve Loehle vezetésére irt misét adott elő; az Introitust, Glóriát, Credo-t a szeminarium növendékeinek egy része énekelte gregorián dallam szerint; Gradualera a hírneves Anerio: „Christus factus est”-je Offertoriumra Witt F.: „Dextera Domini”-je adottak elő. A fiatal énekkar dr. Kneifel Ferenc karnagy vezetése alatt pompásan megállta a helyét, s felőle maga a püspök is a teljes elismerés hangján nyilatkozott. A délelőtti isentiszteletet a lábmosás fenségességű szertartása fejezte be, mikor is a püspök 12 papnövendék lábát mosta meg. Holnap, nagypénteken a csonka mise d. c. 9 órákor, a lamentációk d. u. 3-4-kor kezdődnek.

— **Házasság.** Igloi és zabari Szontagh Jenő, Bosznia és Hercegovina országos kormányának segédtitkára, cs. és kir. huszárhadnagy május 2-án vezeti oltárhoz Zichyfalván zichi és vásonkeői gróf Zichy Erzsébet, gróf Zichy Jenő val. belső titkos tanácsos és kamarás, örökösjege főrendiházi tag és orsz. képviselőnek és nejének szül. Réderm Hermina grófnő csillagkeresztes és palotahölgynek leányát. A menyasszony jelenleg Augusztia kir. hercegnő udvarhölgye, a főlegény pedig fia az évvel ezelőtt elhunyt igloi és zaborai Szontagh Abris dr.-nak és szintén elhunyt nejének szül. zalahi és nagytagi Szalacsy Lidiának.

— **Az Örökimádás-**templom helyi bizottsága és kath. kör rendezésére köszönetet mond dr. Szabady Józsefnek urnóknak, aki a templom alapja javára rendezett estélyi alkalmából 6 koronát kegyes volt felülzetni.

— **Hangverseny.** A ciszterci rend főgymnáziuma az országos tornaversenyre induló székely tanulóknak segélyezésére április hó 29 én hang-

versenyt rendez. Belépti jegyek ára: ülőhely 2 korona, állóhely 1 kor., deakjegy 60 fillér. Jegyek előre válthatók Knazovitzky Béla Nádor utcai üzletében. Kezdete este 6 órákor. Műsor: 1. Mendelssohn vonós négyes, D. dur, op. 44. előadják Tomm Béla, dr. Lauschmann Gyula, dr. Fejér Ferenc, dr. Kneifel Ferenc. 2 a) C. Loewe, Ódin utja a tengeren, műdal, magyarrá fordította Philipp István. b) Kurcedalok Kálmán Farkastól. Előadja dr. Kapossy Endre. 3. Liszt Ferenc I. Polonaise, C moll, zongorán előadja Lehotzky Mariska. 4. Hubay Mazurka, előadja Tomm Béla. 5. Schiller Wécer: Ut a vashámorhoz, melodráma, szavalja Csima Jenő fg. VII. o., zongorán kíséri Prohazka Udó VII. o., harmonijumon Hermann László IV. o., tanuló. 6. Dvorák zongora-ötös, op. 84. I. r. előadják Leeb Erzi, Tomm Béla, dr. Lauschmann Gyula, dr. Fejér Ferenc, dr. Kneifel Ferenc.

— **Iskolaiügyek.** Az iskolások kedden d. u. gyűlést tartott, a melyen különösen két fontos tárgy került szószékre. Az egyik: a tanulók nem szerint való szétválasztása, a másik: egy helyettes tanító választása. Az elsőről döntött már az iskolások a múlt évben. Akkor elutasították. Most — hogy a változatosság kedveléséről is tanúságot tegyen — pártlólág, mi azonban az utolsó helyfelvált. Ha az iskolások tlgjainak szívében felolvadt a jég s beválasztották a nótanitokat, a fiuk és leányok szétválasztása logikusan következik ezen álláspontból. A pedagógiai szempontból nem is szótunk ez idő szerint. Financialis akadály a dolognak nincs, s így az eredmény szempontjából teszi meg az iskolások ezt a fontos és okos lépést. A szétválasztás elve a tervezés szerint: a száműre- és selyem-utcai, továbbá a három felsővárosi iskolában tervezetnek. Természetesen praktikussági clevelandtartásával. A másik ügy: egy új helyettesítő tanítói állás szervezése. Nem tudjuk határozottan, (a gyűlés folyamán sen: lehetett kivenni), hogy a második helyettesítő tanító teendője mi lenne. Ha azonban az igazgató helyettesítése várna reá, lehetetlennek tartjuk, hogy ezt a közzigélés el is fogadja. Hiszen a minap szavazta le ugyanezt a tételt óriási többséggel. Hogy az iskolások elnök a sokféle írásbeli teendő elvégzésére segítséget kapjon, ezt feltétlenül szükségesnek tartjuk, igazságosnak is, méltánosnak is. De erre sürgősen egy egészen új állás. Szívessen vállalkozik rá tanító is. Hiszen ha az igazgató igazgatói hivatala mellett elvégezhetné ezeket az írásbeli teendőket, miért ne végezhetné el egy tanító, a kinek kva-

lifikációja teljesen megegyezik az igazgatóéval. Szavazzon meg számára a közzigélés néhány száz koronát s legalább segít is egy tanító helyzetén, a kinek, mint a többinek, elég szerény viszonyok közt kell élnie. Hogy az iskolások elnök segítségével az igazgató végezze el, már a dolog természeténél fogva helytelennek tartjuk. Az igazgató egy külön forum, szintyig külön forum az iskolásoké elnök. Az előbbi bizonyos ügyekben alá van rendelve az utóbbinak. De ha a két állás teendőit egy ember végzi, előáll az a furcsa anomália, hogy az igazgató állandóan önmagának küld az iskolások elnökétől utasításokat és viszont.

— **Tavi vadászatok.** A velencei tó így tavaszfelé hangos szokott lenni a vadászok zajától. Mint a múlt évben, az idén is rengeteg vad lepte el a tó tükret s mint a múltban, úgy ez idén is nagyszámú előkelő, főúri vendég volt a Meszlény családok vendége. Az idő elég alkalmatlan volt, a mennyiben az állandó szélviharok sok keletlen percet szereztek a vadászó társaságnak. Az eredmény azonban nem volt jelenősen gyengébb az előbbi évéknél. Feltűnően kevésnek csupán a szárcsát találták ez évben. Legnagyobb számban buvár és vadkacsa esett az idén. Összesen mintegy 8000 vad került terítékre. A vendégek közt volt több alkalommal József Ágost főherceg is, aki mint eddig, ez idén is nagy passzióval vett részt a kellemes szórakozásban.

— **Halálozás.** Özv. Jámor Zsigmondné szül. Millinovits Anna 59 éves korában kedden d. u. elhunyt. Temetése ma d. u. 3 órákor volt nagy részvét mellett az Ósz-utcai gyászszobából. Az elhunytban Jámor Zsigmond zenetanár édesanyját gyászolja.

— **Kitüntetett jegyzők.** A pénzügyminiszter Várady Sándor váli jegyzőt 40 korona, Blauhorn Jenő bicskei, Kornis István ráckereszturi, Kulcsár Lajos veresboglári és Sütös Károly verebi jegyzőket pedig 30—30 korona jutalomban részesítette; míg László Lajos kajászószentpéteri jegyzőnek írásbeli köszönet adatot 1904. évi adók teljes behajtásáért és befizetéséért.

— **A májusi esküdtészek.** A május 9 én kezdődő esküdtészi főtárgyalásokhoz — (eddig 3 ügy van kitűzve) — a következők sorsoltattak ki: Rendes esküdték. (Helybeliek.) Almásy József, Boros Sándor, Fekete István, Dr. Kneifel Ferenc, Dr. Löwy Károly, Nagy Ignác, Németh Imre, Plosske Ferenc, Dr. Rádai Lajos, Szabó József, — (vidékiek) Andraskovits József (Tác-Bel-major), Bográn K. József (Velence), Bogya Ká-

Fülöp Ágost francia király, IV. Henrik német császár ellőköt nejei és a zsarnok és szultáni hajlamu VIII. Henrik angol király hat felesége hangosan beszélő tanuk, hogy mi lett volna a nőből, ha az egyház nem állt őrt az isteni törvény lángpallosával jogai mellett. Aki azt állítja, hogy a kereszténység nem kedvezett a nőnek, az vérlázító igazságtalanságot követ el vele szemben és nem tudja mit beszél.

Még egyről nem szabad megfeledkezniünk, ha a kereszténységnek a nők iránti érdemeiről beszélünk, s ez nem más mint a szűzies életnek nagyrabecsülése. A mi anyagiag korunk, mely nem is igen tud hinni ennek az életnek létezésében, nem is tulajdonít neki nagy jelentőséget. Pedig mélyre ható szociális jelentősége van és nem keveset lendített a nő sorsán. Azzal ugyanis, hogy a kereszténység a vallásos indokból, önként választott szűzi életet a házasság fölé helyezte megdöntötte azt a fölfogást, mintha a nő csak a házasság által érne el teljes értéket.

De minek bizonyítsunk egy olyan tételt, a mely eddig valóban „a műveltek közmegegyező-dése” volt, s mely az is marad míg a műveltek elfogulatlan történelmi kulfokból és nem tendenciózus ferekművekből merítik történelmi ismereteiket.

A sok tárgyilagos tanu közül csak Paulsen citélok, aki nem valami nagy szerettel viselkedik a kereszténység iránt, de azért kénytelen elismerni, hogy „a nő a kereszténység befolyása alatt lett az, a mi.” (System der Ethik II. 249.)

Tehát — enyhén szólva — nagyon téved Sch. ur, ha a kereszténységéről azt állítja, hogy az „az égiakra fordítván tekintést az élet tényleges viszonyait változtatni nem tudott.” A kereszténység nagyon is belenyúlt az élet tényleges viszonyaiba (a mint napjainkban is belenyúl, bár-mint szeretné is a liberalizmus, hogy csak az égiakra fordítaná tekintetét és „az élet ényleges viszonyaival” ne törődjék) és olyan gyökeres átalakulást hozott létre a nő helyzetében is, a mely a régivel szemben óriási és lényeges haladásnak kell minősítenünk.

Ahhoz pedig, hogy valaki a kiáltó történelmi tények dacára ki merje mondani, hogy „a kereszténység nem kedvezett a nőnek” . . . hogy „a római idő óta még visszasacs is állott be a nő helyzetében” . . . ehhez vagy rosszakarat kell, vagy pedig jó adag felületesség.

Ismétem, az előbbi nem tételezem föl Sch. urról, tehát az utóbbiról vagyok kénytelen őt vádolni.

De lássuk csak mivel bizonyítja Sch. ur,

hogy a kereszténység nem kedvezett a nőnek? Miellesleg akarom megjegyezni, hogy bizonyítékainak korszója nagyon szűken adja. S ebben is rávall forrásaira. A modern filozófiai munkák csakugy hemzsegnék a minden bizonyíték nélkül ödvett kategórikus kijelentésektől. Ember legyen a talpán, a ki a hipotézisek erejében kitalálja, hogy melyik állítás biztos eredménye a tudománynak s melyik csak föltevés.

Azt mondja, hogy a kereszténység a maga ősförmájában felállította ugyan a tételt: a férfi és nő teljes egyenjogúságát! Isten előtt, de a nő alárendelt helyzetén az élet tényleges viszonyaiban változtatni nem tudott . . . Szerinte a kereszténység sohasem tudta megbocsátani Eva anyáinknak, hogy ő csábította el Ádámot s ezért úgy kezdte magyarázni a tiszta apostoli tanokat, hogy a nő alávetve legyen a férfinak, az ő szolgálója legyen.

Tehát a kereszténység meghamisította a tiszta apostoli tanokat. Hogy mit tanított a kereszténység a maga „ősförmájában” azt a szt. írásból tudhatjuk meg, mert ez a legősibb történelmi forrása a kereszténységnek, és ebben tükröződik vissza az őskereszténység tiszta és hamisítatlan képe. De Sch. ur nem ebbe a tükörbe nézett, hanem saját forrásaiba s ezek mikor

Szlanyinka Ferenc

férfiszabó

Székesfehérvárott, Szent-Imre-utca I. szám

Ajánlom dúsán felszerelt raktáromat a legfinomabb tavasi angol és hazai szövetekből. Vállalkozom mindennemű úri, egyen- és papi-ruhák legjutányosabb ár mellett, korrekt és gyors elkészítésére. — Vidékre próba nélkül.

roly (Bicske), Bóné Kálmán (Gárdony), Farkas Gyula (Hercegfalva), Grünfeld Ignác (Nagyveleg), Habert Ferenc (Aba), Hoffman Ede (Bicske-Németegyház), Huber Ágoston (Rácalmás), Józsa Ernő (Csabdi), Justh József (Kápolnásnyék), Klein Lajos (Baracs), Lautner Ferenc (Bicske), Lauchs József (Vétesbög), Leopold (Gusztáv Sárszent-ágota-Szilvamájori), Noll Ferenc (Szabadbattyán-Lajostelep), Paulini Béla (Csákvár), Rák Mihály (Etyek), V. Végh István (Vereb) és Weisz Henrik (Lovasberény).

Pótesküldtek. (Helybeliek) Heckenást Kálmán, Héjji Imre, Illés Károly, Moncsó Ferenc, Rechnitzer Soma, Schubert Emil, Szabó B. András, Szalai János, ifj. Tögl Gyula és Zsigray Sándor.

— **Hamis váltók.** A törvényszék nemsokára sorára keríti a szerencsétlen fülei jegyző bünhagyatékát. A mit eddig hallottunk, mind csak szörnyűbbé teszi a visszaéléseknek és bűnöknek sötét homályát. Nemcsak Fejérmegye, hanem a szomszédos Veszprém és Somogy megye pénzintézetei is el vannak árasztva hamis váltókkal. Minden, csak valamire való fülei gazdat egész sereg váltó után keresnek. A gazdák legtöbbször azonban hamisnak vallja a váltók nagy részét. Egyet-kettőt magukra vállalnak, a többire nézve azonban kereken kijelentik, hogy sohasem írták alá s hogy azok hamisítványok. Vallomásukat megerősíti az a körülmény, hogy id. Gróf Pál hagyatékában egészséges, 50—60. névaláírásal ellátott, de forgalomba nem hozott hamis váltót találtak. Természetes, hogy a különböző pénzintézetek vesztesége nagy összegre fog rugni. Ennek azonban jórészt ők maguk az okai, a mennyiben a kezeseket a váltó bemutatásáról nem értesítették. Így azok nem bírván tudomással a hamis váltókról, nem is adhatták meg a kellő felvilágosítást. Így a pénzintézetek teljesen maguknak köszönhetik veszteségeiket. Az újabb fejlemények mindinkább világossá teszik, hogy ifjú Gróf Pál teljesen az atyja hüleinek áldozata.

— Rövid hírek.

Gyufogutás. Csurgón Balázs József 4 éves fiacskája gyufával játszván, felgyújtotta az apja kazlát. Az apát vétkes gondatlanság címén feljelentették.

A **Kereskedelmi Bank** Nádor-utcai új palotájának építését, Say Ferenc tervei és ellenőrzése mellett Hegyi Ferenc budapesti vállalkozó nyerte el, a ki az Arpadfürdőt is építi.

Vízbefut. A Gaja alacsony vízből Meesér pusztá mellett egy 70 év körüli, rongyos ruhába öltözött asszony holttestét huzták ki. Öngyilkos-

ság, vagy véletlen volt a szerencsétlen eset oka — nem állapítható meg.

Vadászok. Czirfusz János és Horvát János sörénykúti cselédek a napokban nyúlászta báró Fiáth Pál uradalmán. Az erdőőrök rajtuk ütöttek s Horvátot elfogták, Czirfusz azonban rálépett az egyik erdőőrre és elmenekült. A csendőrök Czirfusz letartóztatták és szándékos emberölés vádjával terheltlen átadták az ügyészségnek.

Veszett eb. Bata János hercegfalvai kovácsmestert, 4 éves fiacskáját és Tóth Mihály nevű segédjét Bata kutyája megmarra. A kutyát hatóságilag felboncolták és kitűnt, hogy az veszett volt. A szerencsétlenül járt három egyént felszállították a budapesti Pasteur intézetbe.

Kukorica-lopás. Tegnap reggelre Szabó Andrásnak, a János-futás pusztai bérleljének a kukorica-gőréját eddig ismeretlen tettesek feltörték s abból 50 korona értékű csomagokat elloptak. A gyamu az egyik cselédet terheli.

Az Egyházmegyei Könyvnyomdában egy jó házból való fiu tanulónak felvétetik.

Az Örökimadás templomáról.

Irtá és felolvasta: ZALAI MIHÁLY.

(Vége.)

A templomépítési mozgalom telke Istenben bologult gróf Cziráky Jánosé volt, aki a Felső-ének belevégzését és fővédnöknek Mária Valéria kir. hercegnőt megnyerve 1898. november 6-án a magyar kath. társadalom színejavát a budapesti kath. kör termébe összehívta. Ekként megalakult az „Erzsébet királyné emlékére emelendő örökimadás templom bizottsága” név alatt az országos nagy bizottság, amely a gyűjtés vezetésére és az előkészületek megtételére egy szűkebb bizottságot küldött ki. Ez a kisebb bizottság évről-évre beszámolt működésének eredményéről: 1903. június 20-án pedig ögróf Pallavicini Edéné és gróf Zichy-Nandor elnökök, a kisebb bizottság nevében előterjesztik, hogy Isten segítségével hozzá lehet fogni a nagy terv kiviteléhez, a templom felépítéséhez.

A kisebb bizottság két irányban fejtett ki működést. Egyik feladata volt, összegyűjteni a templom felépítéséhez szükséges összeget; a másik pedig, az építendő templom részére alkalmas telekre gondoskodni. A helygymintiszeri engedély megkapása után, a legszelebb körben 12.000

gusdaggal. A kereszténység mindig hirdette — és ez az ő elévülhetetlen érdeme — hogy minden embernek egyenlő az értéke, mely érték a mindenkiben egyenlő ember méltóságát és az egyenlő örök rendeltetésén alapul, de soha és sehol — még „ősfornájában” sem hirdette, hogy minden embernek egyenlő joga van.

Az emberi méltóság bizonyos tekintetben abszolút valami: épen úgy az ember értéke is, mely ezen alapul s azért mindenkién egyenlő. A jog ellenben, a mely embertársainkhoz való viszonyunkat szabályozza, relativ valami s azért ninőségére és kiterjedésére nézve különböző, a mint különbözők az ember társadalmi viszonyai.

Az abszolút egyenjogúság kivihetetlen abszurdum a családban ép úgy, mint a társadalomban.

Az államban a Rousseau-féle népülés-elve szerint minden hatalomnak forrása a népakarat; a hatalom képviselője a nép megbízásából gyakorolja törvényhozó és kormányzó hatalmát.

De ezt az elvet nem lehet alkalmazni a társadalom összejtjére, a családra. Miután kormányzó tekintély nélkül ez sem állhat fön, az a kérdés, hogy ki viselje a családban a kormány pálcát. A férfi-e vagy a nő? Mert választás, vagy

gyűjtőnévén többet küldöttek szét. Hogy a gyűjtés sikeresebb legyen, 1899-ben elhatározta a kisebb bizottság, hogy a városokban és nagyobb városokban, vidéki bizottságokat szervez; s ma már 42 vármegyében és 7 nagyobb városban van az Örökimadás-templonnak szervezett gyűjtő választmánya, a melyek buzgó és fáradságot nem ismerő munkásságáról hálával emlékezik meg az 1903. jun. 30-án tartott beszámolóján a kisebb bizottság, s jelenti, hogy addig 550.361 kor. 23 fillér gyűlt be.

A telket illetőleg jelenti a kisebb bizottság, hogy jogosan remélte, miszerint a székessőváros fog a templom részére alkalmas helyet adományozni. Hiszen Budapest annyiszor látta falai között a boldogult királyt; hiszen az építendő templom míg egyrésztől a főváros szépségét fogja emelni, másrésztől a főváros lakóinak lelki életére, vallásos érzelmeinek megerősítésére is fog szolgálni. 1898-tól egész 1903-ig hasztalan adott be a bizottság e tárgyban több kérvényt; „Kérvényeink egyike sem jutott a főváros közgyűlése elé — panaszoljja a kis bizottság — minél jobban telt az idő, mennél tovább húzódtott a dolog, annál inkább meg kellett győződnünk arról, meg kellett barátkoznunk azzal a gondolattal, hogy a székessővárostól mit sem várhatunk, hogy a székessőváros kérszüket teljesíteni nem hajlandó.” Ekkor a kis bizottság nem veszte el munkaképvét, az rál a tervvel kezdett foglalkozni, hogy a maga erejéből, az eddig begyűjt összegből, szerezzon alkalmas telket a templom számára. A kiküldött telekéréső bizottság sok fáradozását csakugyan siker koronázta; mert a széles és nagy forgalmu L'fői ut 75—77 számai alatt 1238 □ öl alkalmas telket talált, és ajánlja a nagygyűlésnek e telek megvételét és az építkezés megkezdését, annál is inkább; mert a folytonos halogatas következtében a templom iránti érdeklődés és a gyűjtés eredménye igen megcsappant.

A nagygyűlés elfogadta és méltányolta a kisebb bizottság előterjesztéseit s a templom építésére zártkörű pályázatot hirdett. E pályázaton a 8 pályázó közül Aigner Sándor az első, Hofnauer Antal a második díjat nyerte. E két építő között a megbeszél hibákba a tervekből való eltűntetésére újabb pályázatot hirdettek.

Hogy a templom építésének kérdése minél könnyebben megvalósítható legyen, az 1899-ben alakult központi öltárgyesület csatlakozott az Erzsébet örökimadás templomépítő-bizottsághoz s a templom mellett felépítendő egyesületi ház költségeire felajánlotta a bizottságnak 160.000 koronát.

közmegegyezés útján ezt a méltóságot nem lehet betölteni.

Rég eldöntötte ezt a választást a népek közmegegyezése és pedig a férfi javára. Ó volt mindenkor a családban a tekintély képviselője, erre szánta őt az Isten, mikor olyan fiziológiai és pszichológiai tulajdonokkal ruházta föl, melyek a család kormányzására képesítik. A férfi természeti, tehát egyttal isteni jognal fogva elmozdithatlan kormányzója a családnak.

Persze, hogy ezzel a tekintéllyel sokszor túl visszaél a nőnek zsarnoki elnyomására. De ez nem ok arra, hogy ezt a tekintélyt tagadjuk. Ez ép oly észszerűen volna, mintha valaki az államfői méltóságot akarná megszüntetni, azért mert voltak zsarnok államfők is.

Azért a kereszténység, mely a természet rendjét semmiben sem forgatta föl, hanem csak fölemelte és megnevesítette, nem szüntette meg a férfinak családfoi tekintélyét és már a maga ősfornájában is tanította a nőnek azt a természetes atárendeltségét, melyet a családban a tekintély szükségessége magával hoz.

(Folyt. köv.)

Sirolin

A legkiválóbb tanárok és orvosoktól mint hathatos szer: **tüdőbetegségeknél, légzőszervek hurutos bajainál, ugymint idült bronchitis, számarhurut és különösen lábbadozóknál influenza után** ajánlatk.

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, eltávolítja a köhögést és a köpetet és megszünteti az éjjeli izzadást. — Kellemes szaga és jó íze miatt a gyermekek is szeretik. A gyógyszerárakban üvegenként 4 koronáért kapható. — Figyeljünk, hogy minden üveg alantl ceggel legyen ellátva: —

F. Hoffmann-La Roche & Co. vegyészeti gyár Basel (Svájcz.)

52—58

Mint hogy továbbá az örökimádás templomában a legmértősebb Oltárszentség állandó imádás tárgya lesz, azért a templom mellé, már kezdetől fogva a „Mária Reparatrix“ apácák számára, egy kolostor építése is tervezett. Ezek alapján a tervet akként kellett az építőknek megoldania, hogy közepre kerüljön a templom, egyik felére az oltáregyület háza, a kiállítások rendezésére alkalmas helyiségekkel; másik felére pedig az apácakolostor, a szükséges lakásokkal és kápolnával.

Felvilágosításul megjegyzem, hogy a Mária Reparatrix apácák társulata Olaszországban kelet kelet. Főcéljuk e jámbor lelkeknek a szentség imádás. A boldogságos Szűz példáját követve engesztelik az isteni Údvízítőt. Azért a nevük is „Mária-Reparatrix-engesztelő apácák.“ Ők vezetik a munkás leányok vasárnapi lelki gondozását, egyházi öltönyöket készítenek s az építendő templom gondozása is az ő tisztók lesz. Ezen apácák látják el jelenleg is a Rákos-utca 5. sz. alatti örökimádás ideiglenes kápolnáját. Ezen apácakolostorban — a művelt nyugat mintájára — lelki magány után sóvárgó, vagy szent gyakorlatokat végző, úgy nevezett rejtérsz-hölgyek számára, alkalmas lakások és helyiségek fognak rendelkezésre állani.

Mikor a főváros ridegen elzárkózott a templomépítés szent ügye elől, akkor örvendeztettem meg gondviselészerűleg özvegy Majláth Györgyné a bizalmat nagyszerűen s párját ritkító alapítványával, midőn első sorban a létesítendő kolostor költségeire 200.000 koronát ajánlott fel.

Ezen nagylelkű alapítvány hírének hallatára a főváros tanácsa is érezte kötelességét az Erzsébet örökimádás-templomával szemben, s ha már telket egyáltalán nem adhatott, a költségek fedezéséhez 100.000 koronával járult az építési alapoz.

Végre a szűkebb pályázat ügyében 1904. febr. 4 én döntött a zsűri s Aigner Sándor tervét, mint a célnak megfelelőbbet, elfogadta; mely ítélet alapján a templom-egyesület választmány Aigner Sándor műépítést megbízta az Erzsébet örökimádási templom felépítésével.

Az építendő templom alapkövét múlt évi május 18-án fényes ünnepség keretében Ő Fel-sége, a király, a kormány, egyházi és világi főurak jelenlétében ünnepélyesen tette le. Azóta a munka serényen folyik; a kolostor és oltáregyületi ház már tető alá jutott; a templom alapozási munkáitait meg az ősszel elvégezték s az idei nyár folyamán a főpártny magasságig megépül, úgy hogy őszre maga a templom is fedél alá kerül; míg a toronytalan folytatóság kiépítése s a templom építési munkálatainak befejezése 1906. őszére várható, ha ugyan a jelenleg még részben fedezetlen építési költség a kellő időben rendelkezésre fog állani.

Az 1904. nov. 19-én tartott közgyűlésen adott kimutatás szerint:

1. Az eddigi gyűjtésből befolyt	587.541 K. 15 f.
2. Oltáregyület felajánlott hozzájárulása	160 000 „ — „
3. Özvegy Majláth Györgyné alapítványa	200 000 „ — „
4. Székesfőváros felajánlott hozzájárulása	100 000 „ — „
összesen:	1 047 541 K. 15 f.

mely tekintélyes összeggel szemben a kiadások: a telekára és építkezés összesen: 1 244 100 koronára van előirányozva.

Ezek alapján a hiány körülbelül 200 000 korona. Ezen összegben azonban a templom belső felszerelése egy fillérrel sem szerepel, úgy, hogy ezzel együtt az előrelátható szükséglet még legalább 400 000 kor. leend.

Az Erzsébet Örökimádási templomépítő-bizottság lelkes és buzgó tevékenységének bemutatása után röviden ismertetni óhajtom az építendő templomot és stílusát.

Az örökimádási templom homlokzata a széles, s a főváros egyik leghosszabb utcájára, az Üllői-utca néz. Az építő művészetnek sok nehézséggel kellett megküzdnie, mert a telek minden oldalról magas épületekkel van körülveve, s a templom mellé jobbra-balra egy-egy 3 emeletes épületet kellett terveznie. De sikerült az akadályokat legyőzni és a templom hatalmas egy-tornyú homlokzata művészi hatásával az egész telken és környékén uralkodik.

A templom átmeneti csúcsvés stílusban épül. A művészet-történelmi adatai szerint a kereszténység átveszi a pogány rómaiak bazilikáját, a törvényhozás és üzleti forgalomra szánt épületet, megtartja az oszlopok által egy fő és két mellékhajóra való oszlását; de a maga céljaira alakítja s a keleti oldalát egy félkörívvel — az apszissal — kibővíti. A bazilika ezen beosztását lényegében megtartja a IX-től egész a XIII-ik századig uralkodó román stílus, melyben a román és germán népeknél a kereszténység szelleme és műveltsége nyert kifejezést, sok művészi s ma is bűmulató alkotásokban. Csak abban mutat tőle szerkezeti eltérést, hogy az apszisz előtt kereszthajót alkalmas, miáltal a szentélyt kibővíti s a templom alaprajza fölvési a latin keresztet.

A román stílből fejlődik a csúcsvés stílus, melyet az olaszok, mert teljesen klasszikus elemek híján van, gúnyosan götnak neveztek. Heuszlmann Imre kiváló műtörténészünk joggal nevezte a csúcsvés stílus franciá stílusnak, mert hazája Franciaország. Városunkban a Mátyas király idejében Kálmáncsny Domokos prépost által épített Szent-Anna Kápolnában tiszteljük e stílus egyik régebbi emlékeit.

A csúcsvés stílus építésmódjának jellemző sajátosságai: gazdagabb teszi a templom alaprajzát, karcsubbakká, tagozottabbakká a pilléereket; a román stílus jellemző kizárólag félkörív helyét a csúcsvés foglalja el, eleinte a tompa, később az egyenlőszárú majd a meredek csúcsvés. Alaprajza még mindig a latin kereszt, csak gazdagabb kiépítésben. A hosszajó egy fő és rendezes két mellékhajóból áll nyugatról keletnek irányítva, a kereszthajó is három hajós, az apszisz félkör helyett sokszögű, a mellékhajók a szentélyben is folytatódhatnak, amelyet a sugáralakban körülvevő kápolnakoszoru még hatásosabbá tesz.

A csúcsvésnek megfelelőleg a boltozat is megváltozik; a régi keresztboltozat hevederei és gerincei erős profilokat — támasztékokat — kapnak, úgy hogy egy nagyobb zárókőben egyesülven, szerkezetiileg azok hordják az egész boltozat terhét, s a közéjük szorított boltsúvegek csak a területek befödésére szolgálnak. Az egyszerű keresztboltozatból hálós, majd csillagboltozatok fejlődnek. Mint hogy a boltozatot egészen a pillérek tartják, az oldalfalazat nem tart semmit, azért ezt nagy ablaknyílásokkal át lehet törni; innen a gyakran óriási méretű csúcsvés ablakok, melyeknek nagy felülete valamely geometrikus díszítménnyel keskenyebb mezőre van osztva.

Ezen általános műtörténelmi vázlat után az örökimádás templomának belsejét a következőkben kísérlem meg leírni.

Az Üllői-utról 5-6 lépcsőn kettős ajtó vezet egy tágas, meglepő nagy előcsarnokba, mely a hatalmas torony pillérei között az „Erzsébet emlékszobor“ nevet fogja viselni s majdan idővel Erzsébet királyné szobra foglal benne helyet. Innen a chorus alatti ajtón a templom hajójába érünk. A templom alapberendezés: egy-hajós, belső szélessége 13 1/2 méter, támasztó pillérei befelé vannak elhelyezve, de a két oldalfal mentén szükséges közlekedésre való tekintettel a pillérek át vannak törve s az így keletkezett közlekedő két álmellékhajót képez. Ez tulajdonképpen arra szolgál, hogy a hajó egész hosszában jobbról, balról végig futó karzatokat tartsa, ami által a templom befogadó képessége is enekedik, a mely 610 m² mellett 1525 lelket képes befogadni. A szentély a hajó szélességében sokszögű apszissal végződik, chorusal van elátva a „Mária reparatrix“ apácák számára lit is az emeleten erkélykarzat van s, műrsíltre emlékeztető pathó-alaku iv alatt. A szentélytől balra, a világszatól egy időre visszavonuló rejtérsz hölgyek számára. külön kápolnaszerű chorusban, hol elmélkedéseiket és imáikat végzik.

A néphajót négy—négy óriási, mintegy 10 méteres ablak világítja meg. Födésztét a hatalmas torony fogja képezni, melytől jobbra és balra két kisebb stílszerű torony emelkedik. A főbejárat kapuzatát két szobor díszíti, a homlokzat közepén van elhelyezve, a csúcsvés stílus jellemzőes, geometriai pontossággal kimért kerékablak, csillagkoszorúval.

A templom portálája, a kiálló párkányok nyulványai, a csipkés díszítés, a tornyok külső

burkolatai, a keresztívragok faragott kőből készülnek. Ezek levén legjobban kiteve az idő vasfogának, szükséges, hogy jó, tartós kőből készüljenek.

Nem a külső gazdag díszítés, mert az igen szerényen jelenik meg, hanem az arányok szépsége ragadja meg lélekünket s teszi majd a templomot Budapest egyik legszebb templomává.

Kettős célja van e templomépítésnek. Az egyik, hogy felejtethetetlen jó Erzsébet királyné nevéét és emlékét megőrizsük. Hisz hozzánk való jóindulatának, ragaszkodásának, szeretetének annyi jelét adta, hogy tehetetlen, miszerint a lovagias magyar nemzet tőle telhetőleg ne viszonozza ezt a nagy szerzetet az által, hogy e szép lstenházát, a nagy királyné emlékéhez inéltán föl ne építse.

Másodszor e templom a legmértősebb oltári Szentségnek nyilvános tisztelére és imádására van szentelve. Szent vallásunk tanítása szerint: „Úgy szerette lsten a világot, hogy egy szülött fiát adta érte.“ Es ez az egyszülött fia eljött a földre, emberi testet öltött magára, hogy megtanítsa az embereket mennyei Atyjának törvényeire. Végtelen isteni szeretetének legszebb bizonyítékát az utolsó vacsora alkalmával adta, midőn a kenyeret kezébe véve, megáldá és tanítványainak nyújtá, mondván: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem.“ — Van-e nagyobb szeretet a világban, mint midőn valaki életét adja barátaiért? A pelikán madár ott van templomunkban, amint fiait saját vérevel táplálja, gyönyörűen jelképezi e szimbolum az imádandó Ur Jézust, ki saját testével és vérevel táplálja a lelki szegényeket és mindazokat, kik élő hittel és bizalommal fordulnak szentséges szívéhez.

„Az örökimádás temploma immár megkezdett építésének befejezésével Erzsébet királyné nagynevéhez legmértősebb, nagy szívének legkedvesebb emléket fogunk állítani, amely céljaira és erkölcsi hatására nézve értékben, bármely más emlékművel, még a legművészebb szoborművel is messze fölülmulja!“

**Bodajkon Fehérmegyében
egy villa 4 szobával, hozzá
tartozó mellékhelyiségekkel
azonnal eladó. Cim a kiadó-
hivatalban.**

Kárpitos butor-raktár.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy **kész kárpitos-munkákból** u. m. garnitúrák, ebéllő-dívánok, ottománok stb. stb.

raktárt tartok

a Megyeház-tér 13. és Simor-utca 22. szám alatt.

Elvállalok továbbá mindennemű kárpitos és díszítő munkákat, valamint **szobák tapétázását**, ugyszintén a kiválasztott minták és rajz szerint megrendeléseket a legjutányosabb árban!

Feltétlen megbízhatóság, elsőrendű munkák

Kiváló tisztelettel

Vida Elek

2965 kárpitos és díszítő. 57—55

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.